

Относно: Одобрена от МС „Експортната политика” на 23.12.2008

БСК подкрепя стартирането на процеса „Експортна политика на Република България 2008-2013” и целите, които си поставя. Разглеждаме одобрения под това заглавие документ от Министерски Съвет точно като процес, а не като даденост без развитие. В тази връзка имаме следните общи и специфични коментари и предложения:

А. Общи коментари и предложения

За първи път у нас се появява широкообхватен документ с предмет българския износ. Инициативата е много закъсняла, затова се налага бързо да започне практическа работа по нея, а в хода на работата да се извършват необходимите корективни действия. В този контекст, ако следваме нечий модел, то изборът на „Естония, Словакия, Чехия” не е достатъчно удачен: Естония и Чехия имат бизнес среда и индустрии, значително различаващи се от българските. Вероятно Словакия, Унгария и Румъния са по-подходящи. Изборът на модел трябва да е свързан и с наличието на измерими крайни резултати или показатели за успешност и с наличието на обратна връзка за ефективността на действията на всеки етап от прилагане на „Експортната политика”. Изредените в „Експортната политика” „очаквани резултати” трябва да имат конкретни количествени измерители.

Със задоволство констатираме, че инструментите на експортното застраховане и финансиране влизат във фокуса на насърчителните мерки, като се надяваме да се следват най-добрите практики в тази сфера и не се допусне Българска банка за развитие да стане механизъм за покриване на загуби на отделни лица за сметка на всички данъкоплатци. Бихме добавили необходимостта Националният гаранционен фонд да разработи конкретни механизми за облекчаване на българските фирми при участието им в международни търгове според различните практики на държавите, които ги обявяват.

Споделяме виждането, че българският стоков износ се характеризира с ниска добавена стойност, енергоемкост, трудоемкост, често за сметка на занижени социални и екологични стандарти. Съществен проблем, резултат от бизнес средата, е често срещаната ниска култура и липса на елементарен капацитет у част от българските предприемачи. Като цяло, недостигът на квалифицирана работна ръка е предпоставка за незадоволителното ни експортно представяне и препятствие пред развитието ни. (да допълня от презентацията ми...)

БСК приветства предвидената промяна в маркетинговия подход на Агенция за инвестиции: да се търсят конкретни инвеститори за конкретни наши преимущества. Това изисква промени в Агенцията и ново увеличаване на административния капацитет. Необходима е планирана работа и със съществуващите инвеститори. Също, оценяваме като много необходимо изграждането на „Единен инвестиционен информационен портал” в подкрепа на инвеститорите. БСК разработва своя такава система, наречена „Икономическа карта на България”. Тя обхваща всички елементи, посочени в „Експортната политика”, както и някои други с практическа насоченост. Макар да е недовършена, тя предизвиква оправдан интерес у представители на посолства и чуждестранни икономически среди. Изразяваме готовност да споделим своя опит от „Икономическа карта” и предлагаме съвместното ѝ изграждане.

В рамките на рекламните дейности на Агенция за инвестиции, инвестиционните форуми и „пътуващо рекламно шоу” са спомагателни инструменти. Акцентът трябва да е насочен

върху конкретни потенциални и съществуващи инвеститори. Интересна идея е възлагането на подизпълнител в съответната страна на задачи по директния маркетинг, особено като се отчита недостигът от квалифицирани лица за инвестиционни представители на България по места. Предполагаме, че изборът на локации за инвестиционни представители ще претърпи уточняване.

По различни поводи в „Експортната политика” се споменава електронна комуникация между администрациите и между предприемачите и администрацията. БСК горещо подкрепя повсеместно въвеждане на e-government като единствена форма за комуникация. Този подход ще рефлектира едновременно върху няколко от проблемните сфери, посочени в документа.

Ползвайки изследвания на международни организации, като цяло правилно са идентифицирани проблемните области: Институции, Инфраструктура, Висше образование и обучение, Ефективност на пазара на стоки, Ефективност на пазара на труда, Бизнес развитие, Иновации. За съжаление, авторите на документа не са включили изводите от последното проучване на Световната Банка за инвестиционния климат в България, като например: концентрация на организационната и финансовата рамки за ефективни технологични изследвания и иновации, измерване на технологичната изостаналост, повишаване на фирмения капацитет, организация на стандартизационния процес и др.

С известна условност можем да кажем, че всички проблемни области са от т.н. „среда за правене на бизнес”. Предлагат се нови механизми, институции и администрация за решаването им. Какво стана със съществуващите? Ако сегашните не дават очаквания продукт, каква е гаранцията, че новите ще могат (и искат)?

БСК застава зад позицията, че е необходимо (и ще коства много по-малък разход на ресурси) първо да се реформира работата на съществуващите институции и администрация. Въпреки че нееднократно сме давали конкретни предложения в тази посока, ще си позволим да обединим всички в едно изречение: Обществен ефективен контрол върху работата на администрацията. Този обществен контрол трябва да обхваща всички фази на управленския процес. Обръщаме внимание, че Общественият контрол е свързан с разход на ресурси за съответната обществена организация, който разход трябва да бъде възстановен.

БСК за пореден път обръща внимание върху ограничаване влиянието на регулаторните режими, което касае практически всички проблемни области. За облекчаване на този проблем „Експортната политика” предполага създаване на администрация, която да подпомага предприемачите в комуникацията им с (другата?) администрация.

Подценена е ролята на Закона за обществените поръчки (ЗОП) като регулатор на бизнес средата. Повтарящите се практики на неспазване насочва ценни ресурси в посока противоположна на „повишаване на конкурентоспособността” на икономическите оператори. Пазарът се изкривява до такава степен, че без закононарушения и „покровителство” шансовете да „станеш голям” са минимални.

Никъде в документа не става дума за „сивия” сектор, като много значима пречка пред конкурентоспособността, а също – генератор на корупционни практики.

Против сме декларирането на 3 сектора за приоритетни на база данни от преди няколко години. Средата в днешния глобален свят се променя много бързо, за да можем да претендираме за точност. Българската икономика е много малка, за да има цял един

„успешен” сектор; имаме успехи при отделни „нишови” продукти. По-добре да се създадат условия за проява и развитие на международната конкурентоспособност на която и да е стока или услуга.

„Експортната политика” използва внимателно подбрани, и често - извадени от контекста, статистически данни. Има случаи на некоректно сравняване между България и други страни на показатели с различно съдържание. Когато се цитират данни за ръст в износа на суровини и материали, не се отчита, че той се дължи на нарастване международните цени и при редица продукти има спад във физическия обем на износа.

Никъде в документа не става дума за насърчаване на български доставчици, които могат да заместят вносни стоки и услуги, например производството на бяла техника, строителни материали, консултантски услуги...

Световни автомобилпроизводители са ни питали „Може ли да ни дадете националната си стратегия за развитие на автомобилната индустрия?”. Целенасочено развитие на автомобилната индустрия ще повлияе положително на цялата българска промишленост и ще намали отрицателното търговско салдо в сектора.

Злоупотребата със ЗОП води до насърчаване на вноса, дори когато има съществен национален капацитет в конкретни случаи.

Б. Специфични коментари и предложения

Очевидно „Експортната политика” е изготвена преди финансовата и икономическата криза, т.к. са останали нереалистични очаквания за ръст на БВП, ПЧИ и износ.

За пореден път в подобни документи се говори за привличане на „чуждестранни инвестиции” в иновативни производства. Разделянето на инвестициите на български и чужди считаме за принципно неправилно. Ключов въпрос е структурата на инвестициите – ясно трябва да се разграничат недвижимите имоти и свързани с тях поддялове от други сектори, например редица строителни услуги, все по-често – вилни селища, логистични и изложбени комплекси.

Без обществена дискусия е идеята за изграждане на индустриални зони. Предполага се, че те ще предложат по-подготвена инфраструктура и намалено време за регистрации, одобрения и други административни процедури. БСК е за ограничаване влиянието на административните процедури на цялата територия на малка България. Изобщо не се засяга въпроса за наличието на подготвени работници за индустриалните зони. По какъв признак ще се определя в коя община и до кое населено място ще се изгражда индустриална зона? Как ще се избегне изграждането на складове и цехове за преупаковане при преференциални условия?

Предложената маркетингова програма би следвало да има грижата за имиджа на България, а не да разработва планове за конкретни продукти. Ако е така, маркетинговата програма не трябва да е част от „Експортната политика”, а отделен инструмент, например наречен „Бранд България” – под подобни названия са се наложили такива програми в други страни. Успешни примери има както в Европа, така и в екваториална Африка. Освен това, има разработени модели за „брандиране” от Международен търговски център Женева.

Сред инвестиционните стимули са посочени „Терени“. Нека се дефинира, че не става дума за продажба на терени по някакви преференциални цени, а за (безплатно) вещно право за 10 или 25 години.

Предложената нова организация БулТрейд ще дублира сегашните Служби за търговско-икономически връзки – СТИВ. Би следвало СТИВ да се реформират, а не да се мултиплицират. Действащата практика се отличава с изключителна непрозрачност във всички фази – от кадровия подбор, през резултатите от работата, та до уволняването на задграничните представители. По тази причина горещо подкрепяме предложението за разработване на съответните процедури.

В „Експортната политика“ отново сме свидетели на акцент върху страните от ЕС. Позицията на БСК е, че много по-трудно можем да постигнем ръст в износа за тези пазари с малък растеж, отколкото за пазари, които имат голям растеж. Икономическата криза затруднява идентифицирането им, но най-общо това би трябвало да са Турция, Китай, Индия, Бразилия, Русия, Централна Азия, Северна Африка и други. Не смятаме за целесъобразно провеждането на сесии на междуправителствени комисии в държави с развита пазарна икономика, още по-малко – свързването на сесии с бизнес делегации.

Засилващата се криза подлага на риск работните места на квалифицирани работници. С цел да се избегне освобождаването им и последващата им деквалификация предлагаме приложим механизъм за експортно ориентирани предприятия (вместо помощи за безработни). Квалифицираните работници да не се освобождават от работа при намаляване обема на поръчките, а да се назначат на 4 часов работен ден. За сметка на бюджета се доплащат още 2 часа, изчислени на база декларираните през последните 12 месеца трудови доходи, за които са заплатени всички задължения към НАП и НОИ.

Искрено се надяваме да прозвучи добронамерено: в окончателния текст са останали неприемливо много правописни, технически и смислови грешки.

27.12.2008